

Cele lekcji – wymagania ogólne

- pogłębienie rozumienia roli prawdy, miłości i sprawiedliwości jako wartości fundamentalnych we współczesnym świecie środków społecznego przekazu;
- rozwijanie umiejętności odpowiedzialnego korzystania ze środków społecznego przekazu.

Treści nauczania – wymagania szczegółowe

Uczeń:

- podaje definicję środków społecznego przekazu;
- wyjaśnia stosunek Kościoła do środków społecznego przekazu;
- omawia funkcje mediów;
- ocenia działania dziennikarzy i mass mediów w świetle ósmego przykazania Dekalogu;
- charakteryzuje zadania stawiane mediom katolickim.

Wartości

- kształtowanie krytycznej postawy wobec informacji medialnych.

Propozycja realizacji

Wprowadzenie

Metoda – pogadanka. Nauczyciel zachęca uczniów do rozmowy na temat mediów: „Skąd czerpicie wiedzę na temat zdarzeń dziejących się w Polsce i na świecie, w polityce, gospodarce, kulturze, Kościele?”, „Czym kierujecie się wybierając takie, a nie inne źródła informacji?”, „Jak oceniacie poziom ich wiarygodności?”.

Następnie nauczyciel prezentuje rysunki (załącznik 1) ukazujące bieżące problemy, z jakimi zmaga się społeczeństwo informacyjne. Prosi uczniów o ich nazwanie oraz skomentowanie.

Można skorzystać z demotyatorów dostępnych w internecie:

- <https://demotyatory.pl/4797944/Media-w-calej-okazalosci> (dostęp: 4.05.2022);
- <https://demotyatory.pl/4868483/Tak-dzialaja-media> (dostęp: 4.05.2022);
- <https://demotyatory.pl/3677376/Mass-media> (dostęp: 4.05.2022);
- <http://cowmediachpiszczy.prv.pl/manipulacja.html> (dostęp: 4.05.2022).

Pogadankę kończy próba wspólnego określenia funkcji mass mediów, a także zadań, jakie stawia przed nimi ósme przykazanie Dekalogu. Można skorzystać z podręcznika: *Kościół naucza* (podręcznik, s. 336).

Podsumowanie: mass media – częściej nazywane w terminologii Kościoła środkami społecznego przekazu – to środki komunikowania się nastawione nie na pojedynczego człowieka, lecz skierowane do masowego odbiorcy, wpływające na społeczeństwo. Media pełnią przede wszystkim funkcje: **informacyjną – w tym opiniotwórczą**, edukacyjną, **rozrywkową** oraz **kontrolną** – co wiąże się z pojęciem „czwartej władzy”.

Kościół podkreśla istotną rolę środków społecznego przekazu we współczesnym świecie – powinny one służyć prawdzie, przyczyniając się do budowania sprawiedliwego, wolnego i solidarnego świata. Współczesny, niezwykle zróżnicowany świat mediów boryka się z licznymi problemami, jak manipulacja, dezinformacja, stronniczość, komercjalizacja, tabloidyzacja. Od odbiorców należy oczekiwać świadomego i krytycznego stosunku do rozpowszechnianych treści.

Rozwinięcie tematu

Metoda – analiza SWOT. Nauczyciel dzieli klasę na grupy. Każda z grup otrzymuje arkusz do analizy SWOT (załącznik 1). Nauczyciel informuje, że SWOT to akronim utworzony od pierwszych liter angielskich wyrazów: S – *strengths* (mocne strony), W – *weaknesses* (słabe strony), O – *opportunities* (szanse), T – *threats* (zagrożenia). Analiza SWOT jest cennym narzędziem stosowanym np. przy opracowywaniu biznesplanu, a także w analizach konkretnych zjawisk. Zadaniem uczniów będzie analiza współczesnego świata mass mediów. W częściach „mocne strony” i „słabe strony” uczniowie przyglądać się będą osobie dziennikarza, w częściach „szanse” i „zagrożenia” szeroko pojętemu otoczeniu pracy dziennikarskiej. Przykładowe pytania pomocnicze:

1. Co sprawia, że konkretny człowiek jest dobrym (mocne strony) lub złym (słabe strony) dziennikarzem – jak mają się do tego wyznawane przez dziennikarza wartości?
2. Od czego zależy sukces (mocne strony) lub porażka (słabe strony) dziennikarza? (Chodzi o to wszystko, na co dziennikarz ma wpływ).
3. Jakie nadzieje (szanse) lub niebezpieczeństwa (zagrożenia) stają dziś przed środowiskiem dziennikarskim?
4. Co ułatwia (szanse) lub utrudnia (zagrożenia) funkcjonowanie mass mediów w społeczeństwie informacyjnym.

Nauczyciel prosi uczniów, aby uzupełnili swoją analizę SWOT spostrzeżeniami św. Jana Pawła II oraz papieża Franciszka, które znajdują się w podręczniku (ramka *Kościół naucza*, s. 335).

Przedstawiciele grup prezentują wyniki prac na forum. Podczas omawiania warto zachęcić uczniów do odpowiedzi na następujące pytania:

1. Czy wskazana mocna strona dziennikarza pozwoli mu zniwelować zagrożenia, przed jakimi staje środowisko dziennikarskie?
2. Czy słaba strona dziennikarza spotęguje ryzyko związane ze znalezionym zagrożeniem?
3. Czy wiara i wartości chrześcijańskie wyznawane przez dziennikarzy stanowią szansę, czy zagrożenia dla świata mediów?

Podsumowanie: dziennikarstwo jest powołaniem. To nie tylko zwracanie uwagi na to, co się dzieje, ale to także troska o poszukiwanie prawdy oraz działanie na rzecz ludzkiej godności, przyczynianie się do budowy sprawiedliwego świata w oparciu o trwałe wartości, nie zaś doraźne korzyści. „Klikalność” czy pogoń za newsem lub sensacją nie mogą zastąpić rzetelnego dziennikarstwa.

Im większe znaczenie środków społecznego przekazu w świecie, tym większa odpowiedzialność za dostarczane treści. Pragnąc dotrzeć do szerszego kręgu odbiorców, nie można rezygnować z etyki i czynić z mediów zwodziciela uzależniającego ludzi. Środki społecznego przekazu nie powinny być używane jako oręż w sporze ideologicznym. Mass media powinny służyć człowiekowi, być miejscem dialogu, które pozwala ludziom wzrastać we wzajemnym zrozumieniu i szacunku.

Zakończenie

Wspólnie odczytywany jest fragment przesłania papieża Franciszka adresowanego do uczestników Konferencji Mediów Katolickich (materiał 1).

Notatka

Społeczeństwo ma prawo do informacji opartej na prawdzie, wolności i sprawiedliwości. Środki społecznego przekazu, właściwie używane, mogą się przyczyniać do stworzenia i utrzymania ludzkiej wspólnoty, opartej na sprawiedliwości i miłości. Człowiek wezwany jest, by wobec mass mediów pozostał sobą: to znaczy wolnym i odpowiedzialnym „użytkownikiem”, a nie „przedmiotem” – był krytyczny, a nie uległy. Kościół wykorzystuje media, aby za ich pośrednictwem nieść na cały świat Dobrą Nowinę.

Korelacja z edukacją szkolną

- język polski – kształcenie umiejętności rozumienia roli mediów oraz ich wpływu na zachowania i postawy ludzi;
- wiedza o społeczeństwie – krytyczna ocena przekazów medialnych;
- etyka – etyka dziennikarska.

Inne możliwości realizacji

Metoda – rozmowa kierowana. Nauczyciel zaprasza uczniów do rozmowy na temat roli i miejsca mediów katolickich w Polsce. Rozmowę można poprzedzić odczytaniem fragmentu wywiadu z polskim językoznawcą prof. Walerym Pisarikiem (materiał 2). Podczas rozmowy nauczyciel przekazuje uczniom informacje na temat oferty mediów katolickich w Polsce – warto dysponować egzemplarzami prasy katolickiej do wglądu, a także dostępem do internetu. Pytania do rozmowy:

1. Co to znaczy, że media są katolickie?
2. Do czego potrzebne są Kościołowi media?
3. Czego powinniśmy się spodziewać po mediach katolickich?
4. Co jest największą bolączką mediów katolickich?
5. Czym wyróżniałyby się media katolickie w realizowaniu podstawowych funkcji mediów: informacyjnej, edukacyjnej i rozrywkowej?
6. Czy media katolickie i media katolików to te same media?

Podsumowanie: rolą Kościoła jest przepowiadanie Ewangelii wszystkim narodom – niezależnie od ludzkiej władzy, także z zastosowaniem właściwych środków społecznego przekazu. Dlatego tak istotna jest czujność i obecność Kościoła w świecie komunikacji, aby rozmawiać ze współczesnym człowiekiem i prowadzić go na spotkanie z Chrystusem. Posiadanie przez Kościół własnych mediów jest realizacją prawa do przemawiania własnym głosem, bez zniekształceń i manipulacji. Obecność mediów katolickich jest świadectwem pluralizmu w świecie środków społecznego przekazu.